

Gaziantep İli ve İlçelerinde Antepfıstığı Yetiştirilen Tarım Topraklarının pH ve Kireç Durumlarının Karşılaştırılması

Nilgün Kalkancı, Tuğba Şimşek, Nevzat Aslan
Antepfıstığı Araştırma İstasyonu Müdürlüğü, Gaziantep
e-posta: nil2733@yahoo.com

Özet

Bu çalışma Gaziantep ili ve ilçelerinde 0- 30 cm derinlikten alınan çiftçi topraklarının pH ve kireç durumlarının karşılaştırılması amacıyla yapılmıştır. Antepfıstığı yetiştirilen alanlarda 2010 yılında alınan toprak örneklerinde pH saturasyon çamurundan cam elektrotlu pH metre ile kireç analizi ise kalsimetre düzeneği ile yapılmıştır. Sonuç olarak toprakta kireç yüksek olduğunda pH artışına da sebep olurken fosfor, demir ve çinko gibi bazı elementlerin alınmasını engellemektedir.

Anahtar Kelimeler: Antepfıstığı, pH, kireç

Comparing the pH and Lime Status of Farming Soils in the City and in the Counties of Gaziantep

Abstract

This study was conducted with the goal of comparing the pH and lime status of soils taken from a depth of 0-30 cm from the farming soils in the city and in the counties of Gaziantep. In the soil samples taken from the fields where pistachio is cultivated, the pH saturation analysis was done on the mud composition using a glass electrode; the lime analysis, with a calcimeter set-up. In conclusion, when the level of lime is high, it will lead to a rise in pH as well in soil. On the other hand, it will block the intake of certain elements like phosphorus, iron and zinc.

Keywords: Pistachio , pH, lime

Giriş

Antepfıstığı, ilk olarak Etiler tarafından Güney Anadolu'da kültüre alınmıştır. Özellikle, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin antepfıstığı yetiştiriciliğinde önemli bir yeri vardır.

Türkiye ve öteki Ortadoğu ülkelerinde, antepfıstığı 'altın ağacı' ya da 'yeşil altın' olarak tanınlanmaktadır. Bunun en önemli sebebi iyi fiyat bulup, üreticiye yüksek gelir getirmesidir.

Antepfıstığı yetiştiriciliği genel olarak Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yapılmaktadır. Toprak isteği yönünden antepfıstığı seçici bir bitki olmamasına rağmen ağır killi topraklar dışında hemen hemen her toprakta yetişebilmektedir. Bölge toprakları kireççe zengin bitki besin elementleri yönünden ise fakirdir. Verimde düzenliliğin sağlanması ve kalitenin artırılmasında kültürel önlemlerin başında gübreleme gelmektedir. Gübrelemenin toprak analizine dayalı yapılması gerekmektedir. Bitkilerin isteğine uygun pH'yı oluşturabilmek için toprağa uygulanacak kirecin etkisi fiziksel, kimyasal ve biyolojik olmak üzere çok yönlüdür. Kireççe zengin ve pH'sı düşük asit toprakların fiziksel özelliklerini olumlu yönde değişme ve düzelmeler yanında mikroorganizma etkisini de artırır. Bitki besin maddesi olarak bitkilere doğrudan yarar sağlayarak nitelikli bol ürün alınmasını sağlar.

pH; Türkiye topraklarının büyük çoğunluğunda alkali reaksiyonlu topraklar görülmektedir. Trakya- Marmara, Karadeniz ve Ege bölge toprakları hariç diğer bölge topraklarının büyük çoğunluğunda toprak pH'sı 7'nin üzerinde görülür. Türkiye topraklarının %60'nın pH'sı 7.5-8.5 arasındadır. 6.5-7.5 pH aralığına sahip topraklarda %30'dur. Geri kalan toprakların oran olarak %9.5'i asit karakter göstermektedir (Güçdemir, 2008).

Kireç, bütün etkilerin yanında sıkı topraklarda seyreltme görevini de yapmaktadır. Kirecin alkali reaksiyonlarda çözünmesi çok düşük oranda olduğundan ortamda fazla miktarda bulunmasının olumsuz bir etkisi hemen hemen görülmemektedir. Kireç toprağa fazla oranlarda katıldığı durumlarda dahi olumsuz etkisi olmayan ya da çok az olan bir maddedir. Kirecin bütün bu etkilerinin yanında bitki besin maddeleri, özellikle fosforla çok yönlü karmaşık ilişkileri bulunmaktadır. Fosfor, alkali topraklarda kirecin çeşitli apatit formları şeklinde bağlanmasına neden olmakta bu bileşikler daha fazla fosfor ya da kireci adsorbe etmekte ve çok güç çözündüklerinden bitkiye yararlı olamamaktadırlar (Güçdemir, 2008).

Türkiye topraklarının büyük çoğunluğunu kireçli topraklar oluşturur. Az kireçli topraklar

en fazla sırasıyla Trakya-Marmara, Karadeniz ve Göller bölgesinde yer almaktadır.

Türkiye geneli dikkate alındığında Türkiye topraklarının yaklaşık %27'si az kireçli geri kalan kısmı ise %19 kireçli, %24 orta kireçli, %16 fazla kireçli veya %16 çok fazla kireçli topraklar grubunda yer alırlar. Buna göre topraklarımızın kireç kapsamı yüksektir. Bunda sedimenter kökenli ana materyal kadar, yetersiz yağış nedeni ile kirecin yıkanmayıp, toprak profilinin belirli katmanlarında birikmesi de önemli rol oynamaktadır (Eyüpoğlu, 1999).

Materyal ve Yöntem

Gaziantep il ve ilçelerinde antepfıstığı yetişen alanlarının topraklarında pH ve kireç durumunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Örnekleme yöntemi, 0-30 cm derinlikten alınan 933 adet çiftçi topraklarının pH ve kireç durumlarının karşılaştırılması amacıyla yapılmıştır. Antepfıstığı yetişen alanlarda 2010 yılında, alınan toprak örneklerinde pH saturasyon çamurundan cam elektrotlu pH metre ile kireç analizi ise kalsimetre düzeneği ile yapılmıştır.

Bulgular

2010 yılında yapılan bu çalışma sonucunda 933 adet çiftçi bahçesinden alınan toprak örneğinde pH 6.6-7.3 arasında %3.3; pH 7.4-7.8 arasında %37.7; pH 7.9-8.4 arasında %39.8; pH 8.8-9.0 arasında %19.2 bulunmuştur. Kireç içerikleri ise çok düşük kireç (%0.0-%2.5) %0.1; düşük kireç (%2.6-%5.0) %12.4; yeterli (%5.1-%10.0) %13.2; yüksek (%10.1-%20.0) %7.7; çok yüksek (%20.1'den yüksek) %66.6 oranında bulunmuştur.

Sonuç

Sonuç olarak yapılan çalışmada bölge topraklarının %39.8'inin pH'sı 7.9-8.4 arasında ve %62.1'i ise toprağın bünye sınıfı tınlı olarak saptanmıştır. Kireç besin maddesi kaynağı olmasına rağmen; yüksek olduğunda pH artışına da sebep olurken fosfor, demir ve çinko gibi bazı besin elementlerinin alınmasını da engellemektedir.

Kaynaklar

Eyüpoğlu, F., 1999. Türkiye Topraklarının Verimlilik Durumları. Başbakanlık Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü Toprak ve Gübre Araştırma Enstitüsü Yayınları Genel Yayın No: 220 Teknik Yayın No: T-67, Ankara.

Güçdemir, İ.H., 2008. Tarım El Kitabı (Gübreler, Toprak Analizlerine Dayalı Gübreleme). Ankara.